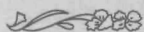

„Mama! mama! Ah, kako prijetno je tukaj! Mama!“ — zakriči deček. in zopet se poljubljuje z deco in jim pripoveduje o tistih možičkih v oknu, „Kdo ste vi, dečki? Kdo ste ve, deklice? — jih izprašuje in se smeje in jih ljubi.

Odgovarjajo mu: „Pri Kristusu je vedno na ta dan božično drevesce za nedolžno deco, ki nima tod svojih božičnih drevesc...“

Umeje deček. Taki so vsi ti dečki in deklice kot on: nekateri so zmrznili, izpostavljeni na prag premožnih hiš; drugi so se zadušili; tretji so umrli na gomilah svojih mater... in vsi so zdaj tukaj, vsi so zdaj kakor angeli, vsi pri Kristusu, in On je v njihovi družbi in razgrinja nad njimi svoje roke, jih blagoslavlja in matere njihove... Vse matere teh dečkov so že tukaj na strani, in plakajo. Vsaka pozna svojega sinčka ali hčerko, in oni tekajo k njim in jih poljubujejo, otirajo jim solze s svojimi ročicami in jih prosijo, naj ne plakajo zanje, ker se jim godi dobro.

Ali tam spodaj so našli hišni hlapci zjutraj telesce dečka, ki je bilo zmrznilo za skladovnico — —

Velika in mala kraljica.

(Konec.)

VI.

Več tednov niso upali zdravniki, da še okreva. — Tri četrtnetja pa so minula, preden je bila iz nevarnosti, a še takrat je naročal zdravnik, da treba z njo ravnati jako rahlo ter jo varovati vsake razburjenosti. — To naročilo je imelo svoj vzrok. — Med tem ko je Marjetica od vsega sveta ločena ležala bolna, so se zunaj dogajale grozne reči. — Strašna vihra, ki se je že leta zbiral na političnem obnebu Francije, je opetovano zdivjala čez Pariz ter pripravila kraljevo rodovino v sramotno in poniževalno stanje. Dasiravno je bilo včasih pričakovati, da se obrne vse na bolje, vendar take nadeje niso trajale dolgo in niso mogle pomiriti tistih, ki so dobro poznali okoliščine časa. Vkljub narodnemu prazniku na Martovem polju, dné 14. julija 1790, je bila Francija slična vulkanu, ki po kratkem prestanku zopet zabluje pogubo in smrt na okolico.

Tudi Marjetičin zdravnik se je štel med one može, ki so smatrali tedanje grozovitosti samo za uvod še silnejšim zločinom, ni pa trpel, da bi se govorilo z bolniki o takih stvareh. Marjetica torej ni nič vedela o vstaji, ki se je začela med njeno boleznijo, pa tudi nič o vsem, kar je zadelo kraljevo rodovino. A komaj se je bila malo pozdravila, je že nova beda zatrla njeno zanimanje za vnanji svet ter je obrnila njene misli le na domačo hišo.

Tuj, iz usmiljenja sprejet otrok je namreč zanesel v zavetišče nalezljivo bolezen. Vse prizadevanje, da se bolezen zatre v začetku, je bilo brezuspešno. Kmalu je bila vsa hiša izpremenjena v veliko bolnico. — Posebna

sreča v nesreči je bilo za sirotišnico to, da se je dotično mesto le malo zmenilo za početje drugih mest, posebno Pariza; tako se ni bilo bati neprilik od zunaj. V takih okoliščinah Marjetica ni smela in ni hotela zapustiti hiše. Dasi še jako slaba vsled prestane bolezni, je vendar stregla noč in dan obolelim sirotam. A naposled je zbolela tudi sama, in zopet je bilo v nevarnosti nje mlado življenje. Niti najmanjše nade ni imel več zdravnik, da še kdaj ozdravi. Zdelo se mu je nemogoče, da bi se mogle tako oslabele moči še ustavljati smrti. „Samo čudež“, tako se je izjavil, „jo more še oteti.“ Pa glej! Čudež se je res zgodil. Marjetica še ni dospela na zadnjo postajo svojega križevega pota. — Počasi je spet oživila iz onemoglosti na veselje vsega zavoda. Ko se je čez več mesecev spet dobro počutila, se ji je zdelo, kakor da bi se prebudila iz mučnih sanj. Pa so res dosti dolgo trajale te dozdevne sanje! Že poltretje leto je bivala v sirotišču, kjer je bila prvotno namenjena ostati le 6—8 mesecev. — Neka čudna bolest jo je navdajala pri vsej hvaležnosti, ki jo je izražala Bogu za povrnjeno zdravje. Kako se je vse izpremenilo od onega zadnjega pogovora z ljubljeno kraljico! Izvzemši šest mesecev je prebila ona redovnica ves ta čas na bolniški postelji, daleč od šumnega sveta. Tujka je bila v lastni domovini; kajti niti slutnje ni imela od dogodkov, katerih prizorišče je bila nesrečna dežela v zadnjih dveh letih. Nerešljiva uganka pa ji je bilo to, kako je mogla preblaga kraljica na njo tako docela pozabiti. Nobenega poročila tudi ni bilo ne iz ustava, kjer se je vzdajala, ne od nekdanjih prijateljc. Marjetica je začela slutiti nesrečo. Grozna žalost se je je polastila, prašala je in prašala tako dolgo, da je izvedela vso tužno resnico: da je namreč blagi kralj Ludovik XVI. s svojo družino jetnik svojega lastnega ljudstva.

VII.

Vsi so pričakovali, da bo Marjetica ob tužni vesti žalostno zajokala, a varali so se. Na zunanje je ostala popolnoma mirna, a mrtvobledi obraz, srpi pogled in tresoče ustnice so javljale, kaj se godi v njeni duši. Nekaj časa je stala nepremakljiva na mestu, potem pa odšla, kamor je hodila v boli in radosti — v kapelico pred tabernakelj. Tukaj si je s potokom solz olajšala pregrenko srčno bol. — „Oj ljubi Bog!“ je vzdihovala, „je li mogoče! Naš dobri kralj — jetnik svojega ljudstva! Francoska kraljica v nevarnosti, da jo umore podložniki! O usmiljeni Bog, to pa vendar ne more biti!“ Sklenjene roke je dvigala proti svetemu razpelu, a zdelo se ji je, da ji Jezus s križa govori: „Ni-li tudi mene pribilo na križ moje lastno ljudstvo?! Ali je francoski kralj nedolžnejši od mene?!“ Te besede so ji bile legle na srce kakor težek kamen, kakor da je z njimi izrečena smrtna sodba nad kraljevo družino. In zopet je molila: „O Gospod, otmi jih iz rok njih sovražnikov! Hočeš li žrtev? Glej, Gospod, rada umrjem za nje! Vzemi moje življenje za njihovo! . . . Vendar ne moja, ampak tvoja volja se zgodi!“ — Še dolgo je tako molila in vzdihovala, naposled pa se vzdignila in odšla, da se napravi za pot proti Parizu. Nihče je ni mogel odvrniti od tega sklepa. Zaman so ji pripovedovali, da sama izpostavlja svoje življenje ne-

varnosti in da kraljeve družine niti videla ne bode. „Pustite me“, je prosila, „ne morem drugače. Kako bi mogla tukaj ostati, ko je v nevarnosti življenje moje kraljice, za katero dam tisočkrat svoje življenje.“ —

S potrjim srcem in z glavo polno načrtov, kako bi otela kraljevo družino, je zapustila ustav, kjer je skoraj tri leta preživela in sprejela toliko dokazov sočutja in ljubezni. — Pa že na poti se je prepričala, da ji res prete le nezgode. Nje podobnost s kraljico Marijo Antonijeto je bila vzrok, da so jo hudobni ljudje sumničili in grdo psovali. Prišedši v Pariz se je oglasila v samostanu, kjer je preživela toliko veselih dni. A našla je tam le še nekatere svojih nekdanjih učiteljic. Vihra krvave revolucije je raznesla druge na vse strani sveta. V samostanu ostale redovnice so bile pa pripravljene na najhujše. Po vsem Francoskem je vladala največja zmešnjava. Na eni strani strah in groza pred smrtjo, na drugi hudobija in vsak dan nove grozovitosti. Marjetica je poizkusila vse, kar je bilo v njeni moči, da bi prišla do kraljevih ujetnikov, a vse je bilo zaman. Opetovano je prišla sama v smrtno nevarnost. Osodno je bilo za njo posebno to, da je bila tako podobna nesrečni kraljici, manjkalo ji je pa tudi dveh važnih sredstev v doseg svojega namena, namreč denarja pa modre previdnosti.

Njenemu zvestemu in hvaležnemu srcu je bilo nemogoče tudi samo navidez zatajiti kraljevo družino. Tudi ni vedela, da more le premetena zvijačnost vztrajati nasproti sirovemu nasilstvu. In odkod naj bi bila vzela denarja, da podkupi paznike kraljeve ječe?

Revolucija je medtem vedno napredovala, in prišel je naposled oni dan, ki je pokril Francijo z neizbrisno sramoto, dan sv. Neže 1793. Ta dan je izkrvavel na gilotini za grehe svojih očetov nedolžni in blagi Ludovik XVI. Marjetica kar ni mogla verjeti, da se je res to zgodilo. Od onega dne je naglo hirala; jasno ji je bilo, da je tudi kraljica zapadla smrti. Pa še enkrat ji je posijal žarek upanja v potrto dušo ter jo vzbudil k novim nadam. Nekatero imenitno gospe so snovale načrt, da rešijo Marijo Antonijeto. Čudovita podobnost dobre Marjetice s kraljico naj bi pomagala v to. Ta načrt je bil tako previdno in modro izmišljen, da bi se dal z božjo pomočjo brezdvomno izvesti. Toda koliko sličnih načrtov za rešenje kraljice se je bilo že prej sestavilo, a izvedel se ni nobeden.

Nekaj mladih Francozov iz dobrih kralju vdanih družin se je odločilo, da se navidez združijo z jakobinci, ki so se zaprisegli, da uničijo kralja pa vse njegove privrženice. Ko bi se jim bilo posrečilo dobiti službo v templju, kjer je bila tedaj kraljica zaprta, potem bi delali na to, da Marjetica dobi ondi posel ter prilično menja s kraljico gornjo obleko in namesto nje ostane v ječi; kraljico pa bi spravile v varnost zanesljive osebe.

Marjetica seveda bi se morala pripraviti, da žrtvuje svoje življenje. Po človeški sodbi ji je bila smrt itak za petami. Ali kaj je bilo nji za to, da bi bila le kraljica rešena.

Ali ves načrt je spodletel ob tem, ker ga kraljica ni hotela odobriti. Vse druge okoliščnosti so se premislile, samo na to ni mislil nihče.

VIII.

Enemu izmed zaveznikov se je bilo posrečilo, da je prišel do kraljice in ji vse razodel; toda kraljica si ni marala kupiti življenja na tak način.

„Sramotno bi bilo zame“, je dejala, „da si kupim življenje s tako žrtvijo. Ako bi sprejela ponudbo blage Marjetice, pokazala bi, da nadkriljuje po plemenitosti duše hči preprostega ljudstva francosko kraljico. Moje ime se je že dosti oblatilo. Umrla bom v nadi, da me opere zgodovina onih pregreh, ki so mi jih natvezli moji sovražniki. Francoska kraljica bo umrla pogumno in upam, da ji bo vsevedni Sodnik milostljivejši, kakor so ji bili ljudje. — Sporočite moje pozdrave vaši družini in vsem prijateljem prestola... In z Bogom! Priporočam jim svoja otroka! Moji ljubljeni varovanki pa — pri teh besedah si je odstrigla šop las — izročite moj zadnji blagoslov in te lase, ki jih ni obelila starost, marveč tuga. To je vse premoženje nekdanje francoske kraljice. Na svidenje v nebesih!“

S srcem polnim bolesti je zapuščal mladi mož kraljico. Ta pogovor ga je bil tako prevzel, da je le težko skrival svoja čustva. Marjetica je pritislila kraljičin spomin na ustnice, a izpregovoriti ni mogla besedice.

Smrt Ludovika XVI. pa ni utolažila sovražnikov prestola. Kakor krvooločne tigre jih je žejalo po krvi kraljice Marije Antonijete. Grozni prizor 21. prosinca se je imel ponavljati dne 16. vinotoka istega 1793. leta. Kakor hudodelnico so odpeljali na morišče Marijo Antonijeto, sestro in vnukinjo mogočnih cesarjev, postavno kraljico francosko. Samo še nekaj korakov, — pa je bila na svoji Kalvariji, da zakliče z umirajočim Zveličarjem: „Dopolnjeno je!“

Ob voglu neke hiše, koder je moral mimo žalostni izprevod, je slo-nela gospica. Ko se je približal voz s kraljico v raztrgani ponočni halji, roke zvezane na hrbtu, si odgrne gospica mrtvaškobledi obraz ter zre nepremakljivo proti vozu.

Bila je Marjetica. Zadnji hip življenja je hotela porabiti, da izrazi nesrečni kraljici na zadnji poti svoje sočutje, sama med tisoči in tisoči, ki je imela za to dovolj poguma.

Ko zagleda Marijo Antonijeto tako izpremenjeno in v toliki bedi, Marjetica bolestno vikne: „O moja kraljica!“ S tem klicem pohiti proti vozu, pa razburjena druhal jo skoro pohodi.

Vendar je bilo videti, da jo je kraljica opazila, ali da je vsaj slišala njene besede in spoznala njen glas. Za hip se je zvedrilo njeno medlo obličje, obrnila je glavo proti strani, odkoder je prihajal Marjetičin glas.

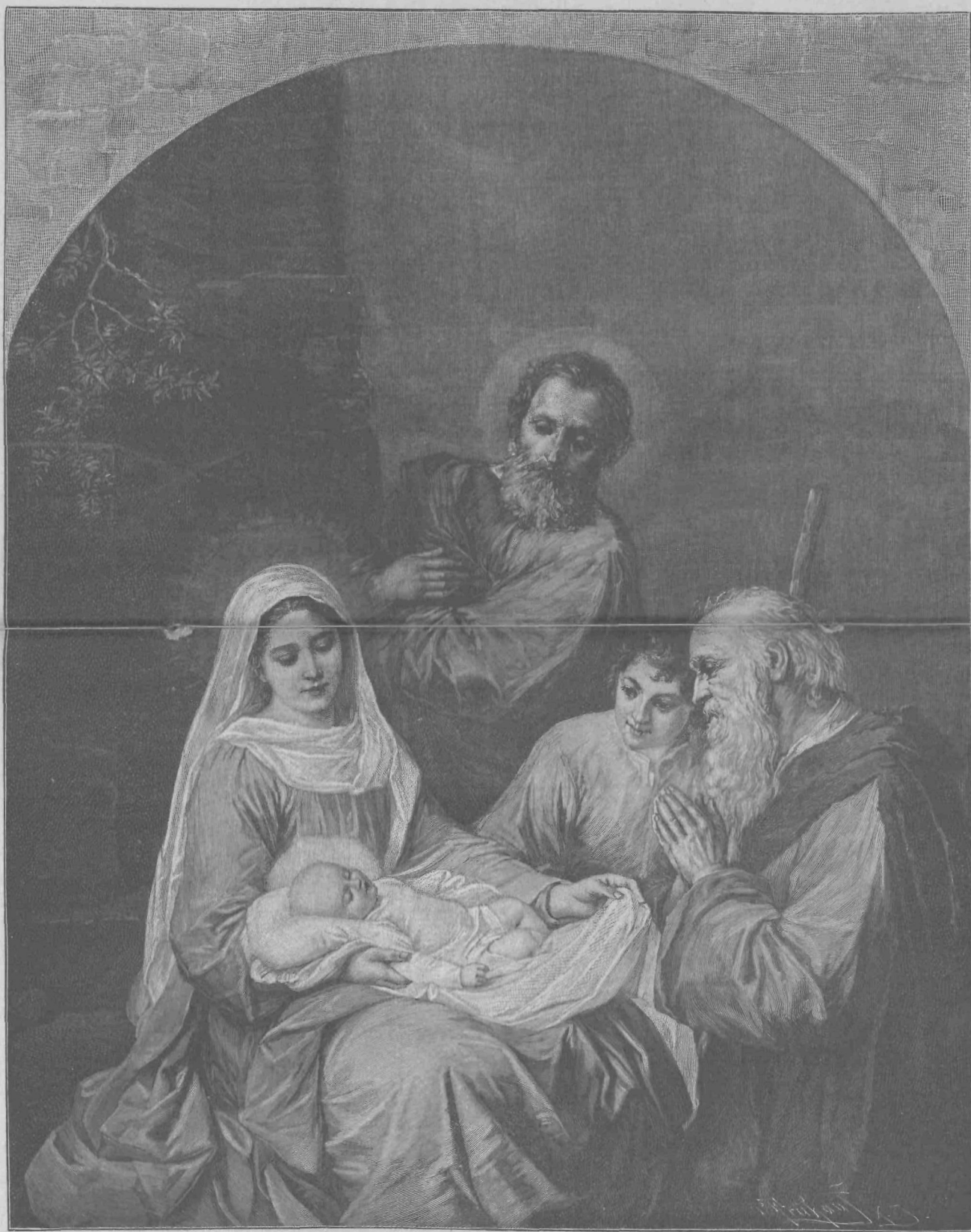
Čez pičle pol ure pozneje je javljal divji hrup razjarjene množice, da je giljotina izvršila svoj krvavi posel... Marija Antonijeta, hči velike cesarice Marije Terezije, francoska kraljica, je bila mrtva.

Ko je grozni krik obvestil Marjetico o tem, kar se je bilo zgodilo, je krčevito stisnila svoje roke na srce ter se zgrudila mrtva na tla.

Tako je bridka smrt zopet združila veliko in malo kraljico, ki ji je bila tužna usoda tako neusmiljeno ločila.

Prevela —va.

Pridite, molimo božje Dete

Fotogr. zav. Jos. Albert v Monakovem.